Konstitutionsutskottets betänkande 1980/81: 9

om besparingar i statsverksamheten, m. m. (prop. 1980/81: 20)

Propositionen

I proposition 1980/81: 20 föreslår regeringen riksdagen

att bemyndiga regeringen att besluta om avgifter för handläggningen vid datainspektionen i enlighet med vad jag har förordat i det föregående (bilaga 1, justitiedepartementet, p. 7 s. 13) samt

att anta förslaget till lag om ändring i datalagen (1973: 289) (bilaga 1, justitiedepartementet, p. 8. s. 16).

I propositionen (bilaga 7, budgetdepartementet, p. 7 s. 11) tas vidare upp vissa frågor rörande disposition av anslaget Viss informationsverksamhet m. m.

I propositionen (bilaga 8, utbildningsdepartementet, p. 1.1 s. 2) bereder regeringen riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförs om stödet till dagspress och organisationstidskrifter.

Motionerna

I motion 1980/81: 65 av Kurt Hugosson (s) hemställs "att riksdagen beslutar 1. att avslå propositionens förslag om ändring av 10 § datalagen, 2. att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökad information till allmänheten om datoriseringen av vårt samhälle".

I motion 1980/81: 66 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s) hemställs "att riksdagen beslutar 1. att avslå propositionens förslag till avgiftssystem för datainspektionens verksamhet, 2. att begära av regeringen att ett förslag till avgiftssystem i enlighet med de riktlinjer som förordats i motionen snarast föreläggs riksdagen".

I motion 1980/81: 79 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs "att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna 1. vad som i motionen anförs om stödet till dagspressen och organisationstidskrifterna, 2. vad som i motionen anförs om översynen av samhällsinformationen".

I motion 1980/81: 96 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs "att riksdagen beslutar – – – 12. att hos regeringen hemställa om erforderliga åtgärder för att avbryta flyttningen av riksdagen".

I motion 1980/81: 102 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs "2. att riksdagen beslutar avslå förslaget i proposition 1980/81: 20 bilaga 1 om en ändring i datalagen (1973: 289), – – – 4. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om förenkling för den enskilde när det gäller att få tillgång till registerutdrag enligt datalagen i enlighet med vad som anförts i motionen".

I motion 1980/81:104 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs "1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1980/81:20 vad avser a) minskat stöd till dagspress och organisationstidskrifter".

Avgifter för datainspektionens verksamhet

Propositionen

Enligt kungörelsen (1973:1209) om avgift hos datainspektionen skall avgift utgå för handläggning av ansökan eller anmälan som avses i 1 § datakungörelsen (1973:291), 1 § kreditupplysningskungörelsen (1974:326) och 1 § inkassokungörelsen (1974:327) samt av ansökan om medgivande enligt 11 § datalagen (1973:289).

Riksdagen har bemyndigat regeringen att besluta om föreskrifter om dessa avgifter. Avgifterna är avsedda att i princip ge täckning för datainspektionens tillståndsverksamhet. Avgiften tas ut med ett visst belopp för varje påbörjad handläggningstimme.

I propositionen föreslås att riksdagen skall bemyndiga regeringen att fatta beslut om avgifter för handläggningen vid datainspektionen enligt en alternativ modell som innebär att datainspektionens verksamhet i dess helhet kommer att täckas genom avgifter. Enligt förslaget skall för det stora antal ärenden som handläggs enligt det s.k. förenklade förfarandet en engångsavgift tas ut i samband med att tillstånd ges. För övriga ärenden bör årliga avgifter tas ut av dem som har ett tillstånd eller har gjort en anmälan. Dessa årliga avgifter bör bestämmas enligt schabloner som innebär att ärenden delas in i några få avgiftsklasser. Klasserna bör innefatta ärenden enligt 1. datalagen, 2. kreditupplysningslagen, 3. inkassolagen, 4. kreditupplysningslagen och datalagen samt 5. inkassolagen och datalagen. Inom varje klass bör finnas två avgiftsschabloner, en för normala ärenden och en för ärenden som ställer särskilt stora krav på datainspektionens resurser.

Motionen

I motion 1980/81:66 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s) yrkas avslag på propositionens förslag till nytt avgiftssystem med hänvisning till att datainspektionen avrått från att genomföra ett system av detta slag. Enligt motionärerna är det föreslagna systemet alltför arbetskrävande. Det kommer att ta en stor del av inspektionens resurser i anspråk vilket kan förväntas medföra en starkt försämrad service till tillståndssökande och till allmänheten. Motionärerna anser det vara rimligt och riktigt att samhällets kostnader för datoriseringen, bl.a. datainspektionens verksamhet, betalas av datoranvändarna. Motionärerna föreslår därför att förslaget återförvisas till regeringen för ny beredning.

Frågans tidigare behandling

Ett nytt avgiftssystem vid datainspektionen av i princip samma slag som det nu föreliggande förslaget presenterades av regeringen i budgetpropositionen 1979 (1978/79: 100 bilaga 5 p. A 9). Konstitutionsutskottet tillstyrkte förslaget i sitt av riksdagen godkända betänkande (KU 1978/79: 22).

Även vid 1979/80 års riksmöte tog regeringen i budgetpropositionen upp denna fråga och anförde att det nya avgiftssystemet borde kunna tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1980. I en motion föreslogs att det nya avgiftssystemet skulle börja tillämpas först fr. o. m. årsskiftet 1980-1981. Motiveringen för detta var att datainspektionen behövde mer tid för att konstruera ett system som upplevdes som rättvist av olika kategorier tillståndssökande. Konstitutionsutskottet, som var enigt, anförde i sitt av riksdagen godkända betänkande bl. a. (KU 1979/80: 48).

Enligt utskottets mening är det angeläget att en övergång till det nya avgiftssystemet sker så snart det pågående utredningsarbetet medger. Utskottet delar samtidigt motionärernas uppfattning att det är väsentligt att ett nytt avgiftssystem upplevs som rimligt och att tillräcklig tid ges för information till de registeransvariga. Det ankommer på regeringen att bedöma om förberedelsearbetet medger en övergång till det nya systemet den 1 juli 1980, som planerat, eller först vid en senare tidpunkt. Något särskilt uttalande från riksdagens sida om tidpunkten för det nya systemets införande är därför inte nödvändigt.

Underrättelse enligt 10 § datalagen m. m.

Propositionen

Enligt 10 § datalagen är den som är registeransvarig skyldig att på begäran av enskild person så snart det kan ske underrätta denne antingen om innehållet i personuppgifter som ingår i personregistret och innefattar upplysningar om honom eller om att sådana uppgifter inte förekommer i registret. Sådan underrättelse behöver endast lämnas vid ett tillfälle under en 12-månadersperiod. Underrättelsen skall normalt lämnas utan kostnad för den enskilde.

I propositionen föreslås att begäran om upplysningar ur personregister skall framställas skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av den enskilde. Bakgrunden till förslaget är att olika företag etablerat sig för att mot ersättning ombesörja beställningar av registerutdrag ur ett stort antal register. Genom uppkomsten av dessa s. k. ombudsföretag har antalet förfrågningar om registerutdrag ökat i betydande utsträckning. En stor del av dessa beställningar har enligt föredraganden inte i första hand sin grund i en önskan från den enskilde om att få uppgifter om sig själv ur ett visst eller vissa register. De är snarare en konsekvens av ombudsföretagens sätt att arbeta. Sådana beställningar bör därför enligt propositionen undvikas.

Motionerna

I motion 1980/81:65 av Kurt Hugosson (s) yrkas avslag på propositionens förslag till ändring av 10 § datalagen. Samtidigt föreslås att datainspektionen ges större resurser för att informera om datoriseringen i samhället. Motionären anför att ändringsförslaget i propositionen medför att möjligheten för registrerad att begära registerutdrag per telefon inte längre kan upprätthållas samtidigt som det torde vara lätt för ombudsföretagen att anpassa sina rutiner till den föreslagna bestämmelsen så att det avsedda syftet inte nås.

Även i motion 1980/81:102 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas avslag på den föreslagna ändringen i datalagen. Motionärerna föreslår att en översyn i stället skall göras av bestämmelserna i syfte att förenkla för den enskilde att få tillgång till registerutdrag. Exempelvis kunde enligt motionen någon samhällsinstans svara för den service som ombudsföretagen nu står för.

Disposition av anslaget Viss informationsverksamhet m. m.

Propositionen

I denna del informerar regeringen riksdagen om att den har för avsikt att avstå från att utnyttja 1 milj. kr. av de medel (sammanlagt 2,3 milj. kr.) som anvisats i statsbudgeten för budgetåret 1980/81 till de särskilda informationsprojekt inom samhällsinformationens område som statsmyndigheterna inte själva disponerar medel över.

I propositionen berörs vidare frågan om samhällsinformationens administration. Föredraganden anför att flertalet myndigheter i dag disponerar medel för informationsverksamhet. Praktiskt taget alla större myndigheter har informationsansvariga tjänstemän. Behovet av särskilda informationsinsatser utöver vad som anvisas under resp. myndighetsanslag har därför minskat. En avveckling av nämnden för samhällsinformation (NSI), vilken har till uppgift att samordna och allmänt stödja de offentliga organens informationsinsatser, bör därför kunna övervägas. De kvarstående behoven av insatser för samordning och rådgivning bör kunna förläggas till en annan befintlig myndighet. Föredraganden anför att han avser att senare ta initiativ till en översyn med denna inriktning.

Avslutningsvis anförs under denna rubrik i propositionen att föredraganden senare avser att ta upp frågan om inte flera av de tidskrifter som i dag ges ut gratis av myndigheterna borde avgiftsbeläggas. Enligt föredraganden borde detta göras för sådana tidskrifter som mera allmänt speglar en myndighets verksamhet och inte har till direkt syfte att informera om gällande rättsläge eller ny lagstiftning o. d.

Motionen

I motion 1980/81:79 av Hilding Johansson m. fl. (s) framhålls att den översyn bl. a. i syfte att avveckla NSI som aviserats i propositionen bör

göras förutsättningslös. Bl. a. förefaller regeringen enligt motionen helt ha förbisett den funktion som gäller samordning mellan staten, kommuner och landstingskommuner. En effektiv samordning av samhällsinformationen framstår som särskilt angelägen i en tid då besparingar inom den offentliga sektorn är nödvändiga.

Nämnden för samhällsinformation

Nämnden för samhällsinformation (NSI) inrättades budgetåret 1971/72 i samband med att åtgärder vidtogs för att få till stånd en vidgad samhällsinformation (prop. 1971: 56, FiU 1971: 23, rskr 1971: 182). Nämnden har till uppgift att verka för en samordning av de offentliga organens informationsinsatser. Nämnden skall hålla sig underrättad om myndigheters och andra offentliga organs informationsplaner och ta de initiativ som bedöms som nödvändiga. Bland NSI:s uppgifter kan också nämnas rådgivning och information till andra myndigheter, ansvar för utgivningen av den för riksdagen och regeringskansliet gemensamma tidningen Från Riksdag & Departement m. m.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen år 1979 (1978/79: 100 bilaga 11 p. B 10) beslöts att verksamheten inom NSI skulle ges en delvis ny inriktning. Med anledning av en diskussionspromemoria, utarbetad inom NSI på regeringens uppdrag, och remissyttrandena över denna anförde föredraganden i propositionen bl. a.

Formerna för nämndens verksamhet har delvis kommit att förändras under senare år. Det finns i dag ett mycket större mått av informationsteknisk kunskap inom statsförvaltningen än när nämnden inrättades. Särskilda befattningar för information har inrättats vid flertalet större myndigheter. Vidare har myndigheterna fått allt större anslag för informationsverksamhet. Den utbildning i informationsteknik som bedrivits vid statens personalutbildningsnämnd har också bidragit till att informationskunskaperna inom statsförvaltningen förbättrats.

Nämnden för samhällsinformation skall enligt sin instruktion verka för samordning av de offentliga organens informationsinsatser med utgångspunkt i individens samlade informationsbehov och i syfte att samhällets resurser för informationsverksamhet skall utnyttjas effektivt. De av nämnden planerade förändringarna av verksamheten går att genomföra inom ramen för gällande instruktion för nämnden. Jag delar nämndens uppfattning att den fortsatta verksamheten företrädesvis bör inriktas på sådana projekt som belyser medborgarnas rättigheter och skyldigheter. Nämnden bör därvid koncentrera sitt arbete till sådana frågor som är av övergripande och metodutvecklande karaktär. Genom att de offentliga organens informationstekniska kunskap har förstärkts bör nämndens rådgivande verksamhet kunna begränsas betydligt. Det är vidare enligt min mening angeläget att nämnden fortlöpande håller sig underrättad om utvecklingen inom informationsområdet. Kontakterna med forskare inom universitet och högskolor m. m. bör därför intensifieras. Nämnden bör ha goda möjligheter att finna former för att förmedla forskningsresultat och erfarenheter inom informationsområdet till bl. a. de statliga myndigheterna. Det bör

vidare vara en angelägen uppgift för nämnden att samordna de informationsinsatser som staten, landstingen och kommunerna gör.

I sitt av riksdagen godkända betänkande (KU 1978/79: 27) hade konstitutionsutskottet inget att erinra mot vad föredragande statsrådet anfört beträffande samhällsinformationens inriktning m. m. Utskottet föreslog riksdagen att godkänna propositionens förslag i denna del.

Stöd till dagspress och organisationstidskrifter

Propositionen

I propositionen anförs att förslag senare kommer att framföras innebärande besparingar på dagspress- och organisationstidskriftsområdena. Besparingarna kan beräknas bli sammanlagt 45 milj. kr. Av dessa bör 30 milj. kr. komma från dagspresstödet och 15 milj. kr. från organisationstidskriftsstödet.

Reduktionen av dagspresstödet bör enligt propositionen till sin huvuddel kunna tas genom en sänkning av samdistributionsrabatten. Eftersom i det närmaste samtliga dagstidningar nu deltar i samdistributionsarrangemang räknar föredraganden med att samdistribution skall kunna upprätthållas även om stimulansbidraget till denna i viss utsträckning reduceras. Enligt propositionen har pressens ekonomiska situation allmänt förbättrats under åren 1979 och 1980. Det bör därför vara möjligt att utöver minskningen av samdistributionsrabatten något dra ned på produktionsbidragen.

Beträffande stödet till organisationstidskrifterna anförs i propositionen att det för den enskilda tidningen inte är så stort att det – annat än i rena undantagsfall – är avgörande för om tidningen kan utkomma eller ej.

Motionerna

I motion 1980/81: 79 av Hilding Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen angående stödet till dagspressen och organisationstidskrifterna. Enligt motionen kan en sänkning av samdistributionsrabatten i den storleksordning som propositionen antyder inte göras utan att hela samdistributionssystemet äventyras. Stödets storlek är i dag enligt motionärerna väl avvägd.

Beträffande produktionsbidragen anförs i motionen att det med den bedömning som nu kan göras för 1981 föreligger ett klart behov av uppräkning av dessa. Något utrymme finns inte för någon sänkning av produktionsbidragen utan att detta får allvarliga konsekvenser för åtskilliga tidningar. Motionärerna anser att det tvärtom är angeläget att dagspresskommitténs förslag till förbättringar av dagspresstödet genomförs.

I motion 1980/81: 104 av Lars Werner m. fl. (vpk) anförs att samdistributionsrabatten liksom dagspresstödet i sin helhet är ägnat att främja mångsidigheten i informationsutbudet och samhällsdebatten och motverka mono-

polisering inom dagspressen. Likartade synpunkter kan anföras till stöd för det utgående distributionsstödet till organisationstidskrifterna. Motionärerna yrkar avslag på propositionens text i denna del.

Dagspresskommittén

Dagspresskommittén tillkallades i januari 1978 med uppdrag att göra en allmän översyn av bestämmelserna om statligt stöd till dagspressen (Dir. 1978: 3). Utredningen delade in sitt arbete i två etapper. Till den första hänfördes sådana frågor som bedömdes angelägna att behandlas snabbt. Dit hörde t. ex. frågan om stödet till flerdagarstidningar (4–7 nummer per vecka) med mycket låg hushållstäckning på utgivningsorten, stödets effekter på tidningar som inte erhåller bidrag samt produktionsbidragen till fådagarstidningar (1–3 nummer per vecka).

Resultaten av den första utredningsetappen redovisades i delbetänkandet (Ds B 1978: 10) Översyn av presstödet. Genom riksdagsbeslut år 1979 (prop. 1978/79: 100 bilaga 12, KU 1978/79: 24, rskr 1978/79: 203) har utredningens förslag från denna utredningsetapp i allt väsentligt genomförts.

Under det fortsatta arbetet har utredningen presenterat två forskningsrapporter – (Ds U 1979: 9) Dagspressens struktur och ekonomi samt (Ds U 1979: 10) Annonsbladen och dagspressen – samt slutbetänkandet (SOU 1980: 32) Stödet till dagspressen. Utredningens förslag till förändringar i presstödsreglerna, innefattande en metod för automatisk uppräkning av produktionsbidragen och etableringsstödet, är f. n. föremål för remissbehandling.

Riksdagens flyttning till Helgeandsholmen

Motionen

I motion 1980/81: 96 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att åtgärder vidtas för att avbryta flyttningen av riksdagen till Helgeandsholmen. Flyttningen är enligt motionen ett utslag av skryt- och lyxekonomi på det offentliga området som måste bekämpas.

Frågans tidigare behandling

Riksdagen beslöt i maj 1975 (Framst. 1974: 20, KU 1975: 13, rskr 1975: 207) att flytta tillbaka till ombyggda lokaler på Helgeandsholmen. I samband därmed uppdrog riksdagen åt förvaltningsstyrelsen att föranstalta om fortsatt arbete med riksdagens lokalfrågor. 1978 redovisade förvaltningsstyrelsen resultatet av det fortsatta utredningsarbetet med lokalfrågorna. Förslaget innebar att det principbeslut som fattats av 1975 års riksdag skulle fullföljas. Riksdagen beslöt i allt väsentligt i enlighet med förslaget (Framst. 1977/78: 5, KU 1977/78: 23, rskr 143, 152). I samband därmed redogjorde utskottet i betänkandet utförligt för frågans tidigare behandling.

Vid 1979/80 års riksmöte avstyrkte konstitutionsutskottet (KU 1979/80:44) ett motionsyrkande som innebar att riksdagen skulle stanna kvar vid Sergels torg. I en reservation (2 fp) hemställdes att riksdagen skulle besluta om ett uppskov med byggnadsprojektet. Ett sådant rådrum skulle enligt reservanterna ge möjlighet till en förnyad prövning av lokalprogrammet samtidigt som ombyggnadsarbetena skulle konkurrera i mindre utsträckning med andra byggprojekt. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag.

Utskottet

Avgifter för datainspektionens verksamhet

I propositionen (bilaga 1, justitiedepartementet p. 7) föreslås att regeringen skall bemyndigas att besluta om avgifter för handläggningen vid datainspektionen i enlighet med vad som förordas i propositionen. Förslaget innebär att datainspektionens verksamhet i sin helhet, dvs. både tillstånds- och tillsynsverksamheten, skall finansieras genom avgifter. Enligt den ordning som tillämpas f. n. utgår avgifter endast för datainspektionens handläggning av tillstånds- och anmälningsärenden. Förslaget i propositionen medför att årliga avgifter skall tas ut enligt schabloner som innebär att ärendena indelas i 10 avgiftsklasser. Undantagsvis skall lägre eller högre avgifter än vad som följer av dessa schabloner kunna fastställas för enskilda registerinnehavare.

I motion 1980/81:66 av Kurt Hugosson (s) och Lennart Pettersson (s) yrkas avslag på propositionens förslag till nytt avgiftssystem med hänvisning till att systemet blir alltför komplicerat och därmed arbetskrävande för datainspektionen.

Riksdagen har vid behandlingen av budgetpropositionerna vid 1978/79 och 1979/80 års riksmöten uttalat sig för en övergång till ett nytt avgiftssystem av i princip samma slag som det nu aktuella. Vid det senare tillfället anförde regeringen i propositionen att det nya systemet borde kunna tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1980. Utskottet, som var enigt i sitt betänkande, tillstyrkte propositionens förslag. Utskottet anförde i samband därmed att det är väsentligt att ett nytt avgiftssystem upplevs som rimligt och att tillräcklig tid ges för information till de registeransvariga. Det ankom enligt utskottets mening på regeringen att bedöma när förberedelsearbetet medger en förändring av avgiftssystemet.

Det förslag som regeringen nu redovisar i propositionen är konstruerat i enlighet med riktlinjer som riksdagen redan tidigare ställt sig bakom. Det är enligt utskottets mening svårt att innan det nya systemet prövats i praktiken beöma hur arbetskrävande det blir för datainspektionen. Det får förutsättas att datainspektionen och regeringen utvärderar systemet då tillräcklig erfarenhet vunnits och i samband därmed föreslår de förändring-

som kan visa sig motiverade. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda propositionen och avstyrker motion 1980/81:66.

Underrättelse enligt 10 § datalagen m.m.

Enligt 10 § datalagen (1973:289) är den som är registeransvarig skyldig att på begäran av enskild person så snart det kan ske underrätta denne antingen om innehållet i personuppgifter som ingår i personregistret och innefattar upplysningar om honom eller om att sådana uppgifter inte förekommer i registret. Sådan underrättelse behöver endast lämnas vid ett tillfälle under en tolvmånadersperiod. Underrättelsen skall normalt lämnas utan kostnad för den enskilde.

I propositionen (bilaga 1, justitiedepartementet p. 8) föreslås ett tillägg till dessa bestämmelser som innebär att ansökan om upplysningar ur personregister skall framställas skriftligen och vara egenhändigt undertecknad av den enskilde. I propositionen anförs att regeln i 10 § datalagen är en av de från integritetssynpunkt viktigaste bestämmelserna i denna lag. Eftersom insynsrätten medför betydande kostnader för de registeransvariga, dvs. i stor utsträckning staten och kommunerna, är det angeläget att insynsrätten utnyttjas endast i sådana fall där den registrerade verkligen har ett intresse av att få uppgifterna. Den verksamhet som under senare år bedrivits av särskilda ombudsföretag vilka mot ersättning från de enskilda genomför massbeställningar från ett stort antal register fyller enligt propositionen inte en sådan funktion. Genom den föreslagna lagändringen undviks sådana beställningar.

Propositionens förslag i denna del avstyrks i motionerna 1980/81:65 av Kurt Hugosson (s) och 1980/81:102 av Lars Werner m.fl. (vpk). I motion 65 anförs att allmänhetens oro över den alltmer utbredda registreringen av personuppgifter på data bör mötas med bättre information om datoriseringen av samhället. I motion 102 föreslås en översyn av bestämmelserna i syfte att förenkla för den enskilde att få uppgifter ur registren.

Utskottet delar uppfattningen i propositionen att det är av stor betydelse från integritetssynpunkt att den enskilde har rätt till insyn i de aktuella personregistren såvitt gäller uppgifter om honom själv. Det är därför en viktig uppgift både för datainspektionen och för de registeransvariga att på olika sätta informera om denna rättighet och underlätta för medborgarna att utnyttja den möjlighet till insyn i personregister av olika slag som bestämmelsen i 10 § datalagen öppnar. Datainspektionen förbereder enligt vad utskottet erfarit under beredningen av ärendet en ny och aktualiserad upplaga av informationsskriften Personregister i Sverige. Från olika myndigheters sida görs också informationsinsatser av liknande slag. Utskottet vill understryka att datainspektionen och de registeransvariga informerar allmänheten om betydelsen av möjligheterna att utnyttja den insynsrätt som följer av datalagen i detta avseende.

Utskottet ansluter sig till bedömningen i propositionen att s.k. massbeställningar via ombudsföretag inte i första hand har sin grund i en önskan från den enskilda om att få uppgifter om sig själv ur ett visst eller vissa register utan snarare är en konsekvens av ombudsföretagens sätt att arbeta. Dessa beställningar medför stora kostnader för de registeransvariga. Det finns därför en risk för att insynsbestämmelsen som sådan kan komma att ifrågasättas om beställningar av detta slag blir allt vanligare i framtiden. Genom den föreslagna lagändringen undviks massbeställningar med bibehållande av den enskildes insynsmöjligheter.

Något behov av en översyn av bestämmelserna av det slag som föreslås i motion 102 finns enligt utskottets mening inte nu. Utskottet tillstyrker med hänsyn till det anförda propositionens förslag och avstyrker motionen.

Disposition av anslaget Viss informationsverksamhet m.m.

I propositionen (bilaga 7, budgetdepartementet p. 7) anförs att den utbyggnad av myndigheternas informationsresurser som skett sedan nämnden för samhällsinformation inrättades motiverar en översyn av nämnden. I motion 1980/81:79 av Hilding Johansson m.fl. (s) anförs att en sådan utvärdering bör göras förutsättningslöst.

Utskottet tillstyrker för sin del den översyn av NSI:s ställning och verksamhet som föreslås i propositionen. Som framgår i motionen bör en sådan utvärdering genomföras förutsättningslöst och med beaktande av föreliggande behov av samordning av olika informationsinsatser, bl.a. mellan statliga och kommunala instanser.

Vad utskottet anfört i denna del bör ges regeringen till känna.

Stöd till dagspress och organisationstidskrifter

Regeringen har genom proposition 1980/81:20 berett riksdagen tillfälle att ta del av planerade förslag till vissa reduceringar av stödet till dagspressen och organisationstidskrifterna. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag i ärendet.

I motion 1980/81:104 av Lars Werner m.fl (vpk) yrkas avslag på propositionens text i vad avser stöd till dagspressen och organisationstidskrifterna. I motion 1980/81:79 av Hilding Johansson m.fl. (s) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen.

Utskottet anser att besparingar kan göras även inom presstödsområdet. Besparingarnas fördelning och inriktning blir det anledning att återkomma till när det aviserade förslaget föreläggs riksdagen. Det anförda bör ges regeringen till känna. Något tillkännagivande från riksdagens sida därutöver bör enligt utskottets mening inte göras nu. Detta ställningstagande innebär att utskottet avstyrker avslagsyrkandet i motion 104.

Riksdagens flyttning till Helgeandsholmen

I motion 1980/81:96 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att åtgärder skall vidtas för att avbryta flyttningen av riksdagen till Helgeandsholmen. Utskottet avstyrkte vid 1979/80 års riksmöte motionsyrkanden av innebörden att riksdagen skulle stanna kvar vid Sergels torg. Utskottet har inte funnit anledning av nu ompröva sin inställning till riksdagens återflyttning och avstyrker därför motionsyrkandet.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *Avgifter för datainspektionens verksamhet* att riksdagen bifaller proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 1, justitiedepartementet p. 7) samt avslår motion 1980/81:66,
2. beträffande *Underrättelse enligt 10 § datalagen m.m.* att riksdagen
   a) bifaller proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 1, justitiedepartementet p. 8) samt avslår motionerna 1980/81:65 p. 1 och 1980/81:102 p. 2,
   b) förklarar motion 1980/81:65 p. 2 besvarad med vad utskottet anfört rörande information angående rätt till registerutdrag m.m. samt
   c) avslår motion 1980/81:102 p. 4.
3. beträffande *Disposition av anslaget Viss informationsverksamhet* att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 7, budgetdepartementet p. 7) och motion 1980/81:79 p. 2 ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande översyn av nämnden för samhällsinformation,
4. beträffande *Stöd till dagspressen och organisationstidskrifter* att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 8, utbildningsdepartementet p. 1) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört under denna rubrik, förklarar motionen 1980/81:79 p. 1 besvarad med vad utskottet anfört samt avslår motion 1980/81:104 p. 1 a,
5. beträffande *Riksdagens flyttning till Helgeandsholmen* att riksdagen avslår motion 1980/81:96 p. 12.

Stockholm den 2 december 1980

På konstitutionsutskottets vägnar
BERTIL FISKESJÖ

Närvarande: Bertil Fiskesjö (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Olle Svensson (s), Yngve Nyquist (s), Sven-Erik Nordin (c), Kurt Ove Johansson (s), Bengt Kindbom (c), Daniel Tarschys (fp), Kerstin Nilsson (s), Sture Thun (s), Jan Prytz (m), Allan Ekström (m), Åke Wictorsson (s) och Kerstin Sandborg (fp).

Reservationer

1. *Underrättelse enligt 10 § datalagen m.m.*

Hilding Johansson, Olle Svensson, Yngve Nyquist, Kurt Ove Johansson, Kerstin Nilsson, Sture Thun samt Åke Wictorsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 9 med "Utskottet ansluter" och slutar på s. 10 med "enskildas insynsmöjlighet" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte tillstyrka förslaget i propositionen om en ändring i datalagen. Förslaget leder till ökade svårigheter för de registerade att utnyttja insynsrättigheten. Som framhålls i motion 65 blir det t.ex. inte längre möjligt att begära registerutdrag genom ett telefonsamtal till den registeransvarige. Med ökade informationsinsatser från datainspektionens och de registeransvarigas sida samt en ökad uppmärksamhet från konsumentverket när det gäller anbudsföretagens sätt att arbeta bör vad som i propositionen närmast beskrivs som okynnesanvändning av 10 § datalagen minska väsentligt i omfattning utan att skyddet för den personliga integriteten urholkas.

dels att utskottet under 2 bort hemställa

2. beträffande *Underrättelse enligt 10 § datalagen m.m.* att riksdagen
   a) avslår proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 1, justitiedepartementet p. 8) samt bifaller motionerna 1980/81:65 p. 1 och 1980/81:102 p. 2,
   b) (= utskottet)
   c) (= utskottet)

2. *Stöd till dagspress och organisationstidskrifter*

Hilding Johansson, Olle Svensson, Yngve Nyquist, Kurt Ove Johansson, Kerstin Nilsson, Sture Thun samt Åke Wictorsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Regeringen har" och slutar med "i motion 104" bort ha följande lydelse:

Regeringen har – – – (=utskottet) – – – i ärendet. I motion 1980/81:79 av Hilding Johansson m.fl. (s) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförs i motionen. Enligt motionärerna är det inte möjligt att göra generella besparingar på detta område utan att detta får allvarliga konsekvenser för åtskilliga tidningar. I motion 1980/81:104 av Lars Werner m.fl. (vpk) yrkas avslag på propositionens text i vad avser stöd till dagspressen och organisationspress.

Det statliga stödet till dagspressen har byggts ut successivt sedan år 1969. Det har som utskottet framhöll i sitt betänkande angående dessa frågor vid föregående riksmöte varit framgångsrikt. Nedläggningen av

dagstidningar har nästan helt upphört sedan stödet tillkom. Stödet har också gjort det möjligt för många tidningar att förnya sin tekniska utrustning och allmänt förbättra sin ekonomi. Under den jämförelsevis goda ekonomiska konjunkturen 1979 och 1980 har, som framhålls i propositionen, dagstidningsbranschens ekonomiska situation varit ljusare än tidigare.

Enligt utskottets mening är det av stor vikt att denna positiva utveckling inte nu bryts genom en urholkning av stödåtgärderna. Framför allt för vissa storstadstidningar och för flerdagarstidningar med mindre än 20% hushållstäckning är redan nuvarande produktionsbidrag otillräckliga för att på längre sikt trygga utgivningen. Den försvagning av annonskonjunkturen som inletts under 1980 kan, om den fortsätter under 1981, komma att ställa många av tidningarna inför nya ekonomiska problem. En försämring av samdistributionsrabatten kan enligt vad som framkommit under beredningen inom utskottet leda till att den s.k. likaprisprincipen inom samdistributionen överges inom vissa områden. Detta skulle i första hand komma att leda till ökade utgifter för de tidningar som också åtnjuter produktionsbidrag.

Förutsättningarna för dagspressen inför 1981 är i dag mycket svåra att bedöma. Dagspresskommittén har i höst presenterat sitt betänkande med förslag till förändringar av presstödsreglerna. I avvaktan på remissbehandlingen av kommitténs förslag och de ytterligare analyser av dagspressens situation som kommer att tas fram av presstödsnämnden är utskottet inte nu berett att göra några ytterligare uttalanden om presstödets nivå eller konstruktion i framtiden. Det är inte heller möjligt att generellt minska stödet till organisationstidskrifterna. De fyller en väsentlig funktion i det demokratiska samhället.

Vad utskottet anfört med anledning av propositionen och motionerna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under 4 bort hemställa

4. beträffande *Stöd till dagspressen och organisationstidskrifter*
att riksdagen med bifall till motion 1980/81:79 p. 1 och med anledning av proposition 1980/81:20 i denna del (bilaga 8, utbildningsdepartementet p. 1) och motion 1980/81:104 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört under denna rubrik.

3. *Riksdagens flyttning till Helgeandsholmen*

Daniel Tarschys (fp) och Kerstin Sandborg (fp) anser att utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "I motion" och slutar med "därför motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Beslutet om återflyttning till gamla riksdagshuset är olyckligt från flera synpunkter, bl.a. statsfinansiella. De kalkyler som presenterades vid riksdagens behandling av frågan tidigare i år har redan spruckit. Det är mot

denna bakgrund motiverat att nu undersöka möjligheten att avbryta återflyttningen. I motion 1980/81:96 föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om erforderliga åtgärder för att avbryta flyttningen av riksdagen. En omprövning av denna fråga bör emellertid ankomma på riksdagen själv och behövliga undersökningar bör utföras av förvaltningsstyrelsen. På denna grund avstyrks motionen.

Särskilt yttrande

av Olle Svensson, Kurt-Ove Johansson och Åke Wictorsson (s) som anför:

Då riksdagen år 1978 (KU 1977/78:23) fattade sitt definitiva beslut om återflyttningen till Helgeandsholmen anfördes i reservation (5 s, 1 fp) bl. a. följande:

Enligt utskottets mening är det otillfredsställande att riksdagen på det utredningsmaterial som nu föreligger skall fatta ett beslut med så vittgående konsekvenser som förvaltningsstyrelsen föreslår. Som bl. a. framgår av flertalet av de i ärendet föreliggande motionerna har önskemålen om att riksdagen skall kvarstanna vid Sergels torg uppenbarligen en stark förankring hos en betydande del av riksdagens ledamöter. Den starka opinion som i detta hänseende har kommit till uttryck har enligt utskottets mening berättigade anspråk på att få frågan om möjligheterna att stanna kvar vid Sergels torg ordentligt utredd, så att en prövning av ett mera permanent kvarstannande kan göras parallellt med återflyttningsalternativet H 2, vilket avses komma att användas åtminstone intill mitten av nästa århundrade (med en beräknad avskrivningstid på 60 år). Det bör också framhållas att åtgärder av den omfattning, inte minst kostnadsmässigt som det föreliggande återflyttningsalternativet innebär, i praktiken kommer att under mycket lång tid minska riksdagens framtida handlingsfrihet när det gäller det egna arbetsförhållandena.

Vi vidhåller denna uppfattning. Ombyggnadsarbetena har dock efter riksdagens beslut fortskridit så långt att de rimligen inte nu kan avbrytas.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1980